Învățăturile și omiliile Sfântului Gavriil, duhovnicul Mănăstirii „Șapte Lacuri”

Descrierea CIP a Bibliotecii Naţionale a României
Învăţăturile şi omiliile Sfântului Gavriil, duhovnicul Mănăstirii
"Şapte Lacuri" / trad. de Cristi Reuţ. - Iaşi : Doxologia, 2015
ISBN 978-606-666-393-9

I. Reuţ, Cristi (trad.)

252

© DOXOLOGIA, 2015
ISBN: 978-606-666-393-9

Învățăturile și omiliile Sfântului Gavriil, duhovnicul Mănăstirii „Șapte Lacuri”

Traducere Cristi Reuț

Tipărită cu binecuvântarea
Înaltpreasfințitului
TEOFAN
Mitropolitul Moldovei și Bucovinei

DOXOLOGIA
Iași, 2015

Cuprins

Introducere: O scurtă biografie a bătrânului Gavriil

Sfântul Gavriil, schiarhimandrit al Mănăstirii „Șapte Lacuri”, aflată lângă orașul Kazan, din centrul Rusiei, s-a născut în anul 1844 în provincia siberiană Perm, într-o familie de țărani evlavioși, Teodor și Evdochia Zirianov. Din fragedă tinerețe Gavriil a năzuit la o viață sfântă și bineplăcută lui Dumnezeu și, ca un ales al Domnului, a fost învrednicit cu darul înainte-vederii de la o vârstă timpurie. Odată, la vârsta de paisprezece ani, el a fost vindecat de o rana pe care o avea la picior de către Sfântul Simion din Verkhoturie, care, mai târziu, i s-a arătat sub forma unui călător și i-a proorocit viitoarea lui chemare la călugărie. El era înzestrat cu o neprihănire ca de copil, pe care a păstrat-o până la sfârşitul zilelor sale. El mai avea totodată o memorie uluitoare, care mai apoi i-a permis să-și amintească cărțile pe care le-a citit cu ani în urmă.

Însetat să ducă viață de mănăstire, la vârsta de douăzeci de ani a primit binecuvântarea părinților săi şi a pornit spre Mănăstirea

Optina, recunoscută la acea vreme în toată Rusia pentru sfințenia bătrânilor săi și pentru munca de tipărire a scrierilor patristice. Gavriil a fost primit în obşte și încredințat spre călăuzire marelui duhovnic, Sfântul Ambrozie, sub îndrumarea căruia a sporit duhovniceşte. După zece ani la Optina, a plecat la Mănăstirea „Sfântul Petru" din Moscova, unde a fost tuns în călugărie cu numele de Tihon și unde, în anul 1877, a fost sfințit diacon. Dar viața în acel loc era plină de încercări pentru un om simplu la inimă precum părintele Tihon și, în 1880, el s-a mutat la Mănăstirea Teofania, tot în Moscova. Trăirea duhovnicească în cadrul mănăstirilor orășenești din Moscova nu era una dintre cele mai înalte și, drept urmare, a trăit acolo pentru mai puțin de un an. De această dată, el a fost binecuvântat să plece la mult îndepărtata Mănăstire Raitu, la cincisprezece mile distanță de orașul Kazan. Aici, în 1883, Gavriil a fost hirotonit ieromonah și duhovnic al obştii. În această mănăstire din pustie, a început să-şi arate darul înainte-vederii la un nivel uimitor, pricinuind invidie stareţului, care a început să îl prigonească. El a fost mutat în reședința arhiepiscopului locului timp de o lună și, într-un sfârşit, la o altă îndepărtată mănăstire, Mănăstirea „Șapte

Lacuri” a Născătoarei de Dumnezeu, aflată la nouă mile depărtare de Kazan, care avea să fie casa lui pentru următorii douăzeci și șapte de ani. Aici, el a ajuns la deplinătatea maturității sale sufletești, „la starea bărbatului desăvârşit, la măsura vârstei deplinătăţii lui Hristos” (Ef. 4, 13). A început a se ruga Domnului din tot sufletul său pentru a putea dobândi iubirea de Dumnezeu. Rugăciunile lui au fost auzite, iar Dumnezeu i-a dat o dureroasă boală pentru curățirea păcatelor, pe care a acceptat-o fără cârtire. Pe patul său de suferință, unde a zăcut timp de cinci ani, smeritul ascet a fost numit mare duhovnic. A primit marea schi-mă monahală în 1892 și i s-a dat numele de Gavriil. Acum, sufletul lui ardea de dragostea pentru Dumnezeu, care, pentru el, a luat locul a toate. A început așadar a primi la sine credincioşi, pe mulți dintre ei vindecându-i de bolile sufletului şi ale trupului.

După ce s-a însănătoșit, ieroschimonahul Gavriil a fost numit stareț al mănăstirii, în anul 1902 și, curând după aceasta, ridicat la rangul de arhimandrit. Printre fiii săi duhovnicești se aflau și mulți studenți ai Academiei Teologice din Kazan, dintre care, câțiva s-au învrednicit mai apoi de cununa muceniciei, după Revoluție. Una dintre fiicele

sale duhovnicești a fost Marea Ducesă Elisabeta (Romanova), pe atunci stareța Mănăstirii „Marta şi Maria” din Moscova. Aceasta, împreună cu viitoarea mucenică, la fel ca şi ea, maica Varvara, călătoreau în fiecare an până la Mănăstirea „Șapte Lacuri”, pentru a primi îndrumare din partea stareţului Gavriil.

Dar cel viclean a stârnit din nou o prigoană împotriva sfântului, lucrând prin invidia fraților mai slabi din mănăstire. În 1908, cuviosul a fost forțat încă o dată să se mute, de această dată, la Mănăstirea Mântuitorului şi a Sfântului Lazăr din Pskov, unde era stareț unul dintre fiii săi duhovnicești, viitorul nou ieromartir Juvenal (Maslovski). Părintele Gavriil a dus acolo o viață de rugăciune, reușind să îndeplinească o rânduială zilnică de îndelungă rugăciune care cuprindea douăsprezece mii de repetări ale rugăciunii lui Iisus. Dar nu i-a neglijat pe cei care căutau vindecare sau mângâiere de la el, primind spre povăţuire până la 150 de oameni în fiecare zi.

După începutul Primului Război Mondial, regiunea Pskov, fiind aproape de graniță, nu era considerată un loc sigur pentru bătrân, aşa că acesta, în anul 1915, s-a mutat înapoi în Kazan pentru ultima oară, unde s-a stabilit împreună cu fiul său duhovnicesc,

Arhimandritul Gurias, revizor al Academiei din Kazan. Acolo, a trecut la cele veșnice în ziua de 24 septembrie/7 octombrie 1915. La înmormântarea lui au slujit patru ierarhi și mulți alți preoţi, în prezența unui număr mare de fii duhovnicești, inclusiv Marea Ducesă Elisabeta și o parte dintre maicile ei. A fost îngropat la Mănăstirea „Șapte Lacuri”, sub biserica pe care chiar el a ridicat-o, cu hramul „Sfântului Eftimie cel Mare”.

Devastările sovieticilor nu au lăsat neatinsă Mănăstirea „Șapte Lacuri” și, în preajma anilor 1980, aceasta zăcea în ruine. Dar, prin purtarea de grijă a Domnului, dintre cele șase biserici ale mănăstirii, Biserica „Sfântul Eftimie” a fost singura care a supraviețuit. La începutul anilor 1990, lucrările de restaurare au fost începute de o mică obşte, ele fiind continuate până astăzi. În 1996, cuviosul Gavriil a fost trecut în rândul sfinților locali ai eparhiei Kazan, iar moaștele lui aducătoare de vindecări se odihnesc acum în biserica de acolo.

Din anul 1984, noi am început să publicăm, în revista The Orthodox Word, biografia bătrânului Gavriil, care a fost scrisă curând după adormirea acestuia de către ucenicul său, arhimandritul Simeon (Kolmogorov) și, în anul 1988, am publicat această biografie în

formă de carte[1]. Pregătim acum o ediție pe larg a acestei cărți de inspirație, ce va cuprinde și scrieri personale ale cuviosului Gavriil, publicate în original în 1902 cu titlul *Învățături și Omilii*. Aceste scrieri, publicate pentru prima dată în limba engleză, sunt pătrunse de învățătura cea mai aleasă a bătrânului Gavriil: iubirea lui Dumnezeu față de oameni și iubirea omului față de Dumnezeu. Câteva selecții sunt prezentate mai jos.

I. Plinătatea bunătății lui Dumnezeu

Adevărat vă spun vouă, lucrători ai viei lui Hristos, care lucrați pentru mântuirea voastră în Domnul, să nu vă gândiți niciodată că veți istovi toată bunătatea Domnului. Nu! El este un abis nesecătuit de bunătate. Dacă întregul cer și pământ s-ar osteni, în mod stăruitor, să Îl cunoască, chiar atunci El le va arăta din ce în ce mai mult înțelepciunea

[1] Arhimandritul Simeon Kolmogorov, *Unul dintre cei cuvioşi* (Platina, California: Frăția Sfântul Gherman din Alaska, 1988).

și iubirea Lui, care se va ridica din tărie în tărie, din desăvârșire în desăvârșire; și din bucurie și evlavie, oamenii vor striga veşnic precum îngerii: „Sfânt, sfânt, sfânt este Domnul Savaot, plin este tot pământul de slava Lui!” (*cf.* Isaia 6, 3 și *Proscomidia Sfintei Liturghii*). Lăsați-i pe cei care nu au venit să-L cunoască pe Dumnezeu să întrebe cu necredință: „Când se va petrece aceasta? Nu este totul doar un vis?”. Noi auzim chemarea Mântuitorului Hristos: „Dacă însetează cineva, să vină la Mine şi să bea. Cel ce crede în Mine, precum a zis Scriptura: râuri de apă vie vor curge din pântecele lui” (In 7, 37-38), precum și rugăciunea Lui către Tatăl: „Părinte drepte, lumea pe Tine nu Te-a cunoscut, dar Eu Te-am cunoscut şi aceştia au cunoscut că Tu M-ai trimis. Şi le-am făcut cunoscut numele Tău şi-l voi face cunoscut, ca iubirea cu care M-ai iubit Tu să fie în ei şi Eu în ei” (In 17, 25-26). Noi știm că El a adus înfiere dumnezeiască pentru omenire „și celor câți L-au primit, care cred în numele Lui, le-a dat putere ca să se facă fii ai lui Dumnezeu” (In 1, 12). Această putere se descoperă inimilor celor care cu smerenie şi cu cunoştință urmează calea Fiului Lui Dumnezeu. Iubirea dumnezeiască le este dată lor și ei Îl văd pe Tatăl Ceresc pretutindeni și aud vocea Lui, Care ne cheamă,

ne călăuzeşte și ne mângâie. Acești fii ai lui Dumnezeu urmează vestirea Mântuitorului: „Luaţi jugul Meu asupra voastră şi învăţaţi-vă de la Mine, că sunt blând şi smerit cu inima şi veţi găsi odihnă sufletelor voastre” (Mt. 11, 29). Ei împlinesc voia Lui, iar făgăduința lui Hristos se desăvârșește în ei: „vom veni la el şi vom face locaş la el” (In 14, 23). Ei sunt făcuţi sălașe ale Tatălui și Fiului și Sfântul Duh descoperindu-li-se lor adâncurile lui Dumnezeu (*cf.* I Cor. 2, 10).

Aici, pe pământ, această cunoaștere a lui Dumnezeu este accesibilă. Aici, în inima oamenilor care sunt încă înveșmântați în trupuri stricăcioase, Împărăția Domnului își face sălaș. Numai dacă oamenii nu ar mai visa că au obținut această mare comoară prin ei înșiși! „Nu voi M-aţi ales pe Mine – Hristos contrazice aceasta în mod direct – ci Eu v-am ales pe voi şi v-am rânduit să mergeţi şi roadă să aduceţi, şi roada voastră să rămână, ca Tatăl să vă dea orice-I veţi cere în numele Meu” (In 15, 16). Cel care se smereşte, care crede în Cuvântul lui Dumnezeu din tot sufletul și îl împlinește, prin puterea rugăciunilor, Îl va primi pe Însuși Domnul în inima sa; cu adevărat, Îl va vedea și Îl va auzi pretutindeni. Chiar și atunci când este ocărât și cuvinte rele

sunt adresate împotriva sa, el va auzi vocea călăuzitoare a Domnului, va vedea degetul Lui arătând rănile sale păcătoase și cu mulțumire va primi, din acea mână care îl vindecă, această arzătoare şi totuşi tămăduitoare oblojire. El știe că nu există un folos mai mare decât cel primit de la vrăjmași, iar această poruncă devine ușoară, chiar de dorit pentru el: „Iubiţi pe vrăjmaşii voştri, binecuvântaţi pe cei ce vă blestemă, faceţi bine celor ce vă urăsc şi rugaţi-vă pentru cei ce vă vatămă şi vă prigonesc” (Mt. 5, 44). El îi vede pe aceştia ca pe nişte binefăcători, care îl ajută să se apropie de Dumnezeu și să intre în Împărăția Lui, și nu doar că nu simte ură față de ei sau să devină mânios, ci îi iubește mai mult decât pe ceilalți și se întristează de amărăciunile și căderile lor. Strigând către Mântuitorul, Care s-a rugat pe Cruce pentru răufăcătorii Lui, el de asemenea plânge, spunându-I Domnului: „Doamne, nu le socoti lor păcatul acesta!” (*cf.* Fapte 7, 60).

Cu adevărat, când în inima omului arde vâlvâietor dragostea pentru Dumnezeu, el este pregătit pentru orice, pregătit să îndure orice cu bucurie, de dragul Preaiubitului său Domn. Precum ceara se topește în preajma focului, așa și inima lui se topește sub razele arzătoare ale iubirii. Cât de plăcute sunt

atunci ocările pentru el! Nici nu bagă de seamă osândirile, conștientizând micimea lui în comparație cu dumnezeiasca suferință care este mereu înaintea ochilor lui, a Celui care a pătimit pe cruce pentru neputințele și durerile noastre. „Văzut-am mai înainte pe Domnul înaintea mea pururea, că de-a dreapta mea este ca să nu mă clatin" (Ps. 15, 8). El simte și vede puterea harului prelungindu-se înaintea lui de pe Crucea pe care Iisus Hristos a fost răstignit. Faptele din trecut îi dau putere în lupta de acum.

O, ce comoară rodnică va afla atunci în inima lui! Iubirea dumnezeiască arde în el mai strălucitor; el se agață acum mai strâns de Dumnezeu şi dobândeşte o putere mai mare decât cea de dinainte. Iată răsplata faptului de a fi răbdat ocăra! Iată mila nesfârşită a Domnului dăruită unei inimi care pătimeşte de dragul Lui. Iată binecuvântarea cea de nedescris, cea fără de sfârşit! Un om care a primit în el lumina despre care vorbeşte Domnul – „Eu sunt Lumina lumii; cel ce Îmi urmează Mie nu va umbla în întuneric, ci va avea lumina vieţii" (In 8, 12) – el însuşi începe a se înflăcăra, strălucind şi împărtăşind acea lumină peste tot în jur. O inimă frântă şi smerită ţine loc la toate normele pentru el şi, păşind în lumina Domnului, el se apropie în mod

direct de Dumnezeu, de îmbrăţişarea Lui care îi atinge pe oameni.

Fie ca inimile noastre să se îndrepte şi să se smerească – pentru că atunci, ele ne vor învăța totul. Amin.

II. Smerenia

Iubiţi întru Domnul – veseliţi-vă întru Duhul Sfânt şi mântuiţi-vă! Despre asta este vorba, despre cum ne putem mântui, vom vorbi la timpul prezent. Mântuirea noastră este un lucru complicat: presupune multă muncă. Fiecare muncă îşi are propriul loc, în strânsă legătură cu celelalte şi, împreună, însumează edificiul bine lucrat al mântuirii noastre, cu temelie, ziduri şi cupole. În ce constă lupta de căpătâi a mântuirii noastre? Această temelie o reprezintă smerenia. Toate muncile sunt unite, pecetluind un singur lucru – neînfricarea – iar neînfricarea este o urmare a smereniei. Fără smerenie, asemenea unei clădiri fără temelie, niciuna dintre virtuţi nu poate fi cultivată, nici nu poate fi statornicită. Fără smerenie, lepădarea de sine

şi curăţirea, iubirea desăvârşită pentru Dumnezeu şi aproapele sunt cu neputinţă. Nu este nevoie a mai aminti nevoinţa postirii, privegherii, citirii Sfintei Scripturi, sărăcirii de bunăvoie etc. Toate acestea servesc asemenea unor căi de zidire.

Având sufletul curăţat de întinăciunea păcatului iubirii de sine şi punând ca temelie smerenia, se poate duce la desăvârşire locaşului sufletesc. Luând formă din nevoinţa săvârşirii de fapte bune care să fie pe placul Domnului, smerenia este crescută şi înălţată de cea mai mare virtute, iubirea. Iubirea pentru Dumnezeu şi aproapele este considerată ca fiind duhul tuturor faptelor smerite, treapta cea mai înaltă a tuturor năzuinţelor sufletului. Este, conform Sfintei Scripturi, „marea şi întâia poruncă" (Mt 22, 38), esenţa legii (*cf.* Mt. 22, 40; Rom. 13, 10), legătura desăvârşirii (*cf.* Col. 3, 14). Fără iubire, care „nu cade niciodată" (I Cor. 13, 8), toate celelalte virtuţi şi daruri sufleteşti (chiar şi darul facerii de minuni şi al muceniciei) n-au nici o valoare (*cf.* I Cor. 13, 1-3), sunt mijloace fără scop. Iubirea este cea mai înaltă desăvârşire a omului, conducându-l la cea din urmă ţintă a existenţei sale – asemănarea cu Dumnezeu. Dumnezeu Însuşi este în mod deosebit iubire, astfel încât „cel ce rămâne în iubire

rămâne în Dumnezeu şi Dumnezeu rămâne întru el” (I In 4, 16).

Întrucât Dumnezeu este întru totul nelimitat, iubirea pentru Dumnezeu trebuie cultivată la cel mai înalt nivel (sau, mai degrabă, trebuie veşnic lucrată). Trebuie să fie curată, fără pricini de iubire de sine sau de griji pământești. Omul trebuie să-L iubească pe Dumnezeu pentru Însuşi Dumnezeu. Această iubire, conform învăţăturilor Mântuitorului, trebuie să îmbrăţişeze şi să reînvie toate puterile sufletului: „Să iubeşti pe Domnul Dumnezeul tău, cu toată inima ta, cu tot sufletul tău şi cu tot cugetul tău” (Mt. 22, 37). Când se concretizează, această iubire, cuprinzând şi îmblânzind toate puterile sufletului, trebuie să aibă o asemenea înrâurire asupra omului, încât acesta să se gândească doar la Dumnezeu (cf. Ps. 41, 2), să-L dorească doar pe Dumnezeu (cf. Ps. 72, 23), să-L trăiască și să-L respire doar pe El. Toate gândurile, toate dispozițiile, năzuințele şi lucrările unui asemenea om devin pecetea vieții dumnezeiești, imaginea adevărului dumnezeiesc, sfinţenie, bunătate şi frumuseţe.

La înalta ei desăvârşire, iubirea pentru Dumnezeu ne transformă în unelte curate ale voii Sale, mădularele desăvârşite ale vieţii Lui, astfel încât sufletul nostru strigă împreună cu

Sfântul Apostol Pavel: „M-am răstignit împreună cu Hristos; şi nu eu mai trăiesc, ci Hristos trăieşte în mine" (Gal. 2, 20).

Desigur, scriu aceste rânduri nu pentru a vă învăţa. Nu, iubiţii mei fraţi întru Domnul! Vreau doar să împărtăşesc cu voi, de la inimă la inimă, gândurile mele despre iubirea dumnezeiască. Iubire! Acest cuvânt sfânt îmi răsună în minte şi în inimă precum cuvântul „Dumnezeu". Ce fel de obstacole există în câştigarea acestei comori? De ce mulți nu o au sau nu o caută? Cauza este nefericita iubire de sine. Acest cuvânt nu are trebuință de tâlcuire – este de înțeles pentru toată lumea. Este exact opusul iubiri dumnezeiești: una este să-L iubești pe Dumnezeu şi alta este să te iubești pe tine însuți.

Această iubire de sine, asemenea unui zid de netrecut, opreşte lumina iubirii dumnezeieşti pentru mulți. Iubirea de sine, precum spune Domnul, este moartea sufletului: „Că cine va voi să-şi scape sufletul îl va pierde" (Mt. 16, 25). „Iubirea de sine", explică Sfântul Maxim Mărturisitorul, „este pricina tuturor gândurilor păcătoase. Pentru că din ea se nasc cele trei gânduri pătimaşe: lăcomia, zgârcenia şi iubirea de sine... Toate celelalte... sunt urmări ale unuia sau altuia dintre aceste trei... Cel care taie de la rădăcină [patima iubirii

de sine], se leapădă, totodată, de toate patimile ce vin de la ea."[2]

O, Doamne! Mă cuprinde groaza când privesc către lume – cât de iubitoare de sine este şi cât de nepătruns este întunericul patimilor! *Legiune* este numele lor şi „cu nimic nu pot ieşi, decât numai cu rugăciune şi cu post" (Mc. 9, 29). Sfântul Isaac din Egipt astfel cugeta despre acest tratament în legătură cu întreaga luptă pentru mântuire: „Ținta călugărului – desăvârşirea inimii – constă într-o stare de rugăciune neîntreruptă şi trează şi, pe cât e cu putință, într-o pace sufletească netulburată şi curăție neîncetată. Pentru a ajunge la această stare, este nevoie de nevoință trupească, căință sufletească şi alte virtuți. Între acestea există o legătură care nu poate fi destrămată... căci așa cum, fără virtute, este cu neputință a obține o stare de rugăciune neîncetată, desăvârşită şi curată, tot așa, fără rugăciunea neîncetată, virtuțile nu pot atinge desăvârşirea."[3]

Şi aşa, închei cuvântul meu cu aceeaşi povață cu care am şi început: Să urmăm

---

[2] Sfântul Maxim Mărturisitorul, *Cele patru sute de capete despre dragoste*, sec. al III-lea, 56-57, în: *Filocalia*, vol. 2 (Londra: Faber&Faber, 1981), p. 92.

[3] Sfântul Ioan Casian, *Convorbiri duhovniceşti*, Convorbiri 9: *Primele convorbiri ale Sfântului Isaac Sirul, Despre Rugăciune*, capitolul 2.

ascultarea Celui de-al doilea Adam, Dumnezeul nostru şi Mântuitorul nostru Iisus Hristos, pe care El a dăruit-o Tatălui: „Pentru că Eu n-am vorbit de la Mine, ci Tatăl care M-a trimis, Acesta Mi-a dat poruncă ce să spun şi ce să vorbesc” (In 12, 49). La fel cum prin strămoşul nostru, primul Adam, şi urmaşii lui, rădăcina tuturor relelor a fost înălţarea de sine, la fel şi prin Noul Adam, Dumnezeu – Omul Iisus Hristos, şi toţi cei ce vor să trăiască întru Hristos, începutul, temelia şi sursa a tot binele este smerenia. Contrariul vindecă contrariul. Așadar, dacă pricina tuturor răutăţilor este neascultarea şi trufia, iar pricina binelui este supunerea, atunci, cei care îşi doresc să ducă o viaţă dreaptă trebuie să fie sub ascultarea unui duhovnic. Dar, întrucât puterile noastre sufleteşti sunt aşa slăbite încât, chiar atunci când vrem să facem binele, facem răul, ne este la fel de necesar să cerem ajutorul lui Dumnezeu, Care ne dăruieşte tot ceea este bun.

III. Despre lupta cu patimile

Te întrebi: cum se poate lupta cineva împotriva gândurilor pătimaşe? După mărturia pustnicilor experimentați, o mare împăcare se dobândeşte în această luptă prin rugăciunea cu râvnă la Preasfânta Fecioară Născătoare de Dumnezeu şi, de asemenea, la acei sfinți care, ei înşişi, au trecut printr-o luptă crâncenă împotriva poftei trupeşti sau au răbdat martiriul de dragul fecioriei. Rugăciunile făcute lor, la fel ca roua cerească, nimicesc săgețile înflăcărate ale celui viclean. Totodată, importantă în păstrarea curăției sufletului şi trupului este deasa spovedanie şi împărtășire cu Sfântul Trup şi Sânge al lui Hristos. În general, în mijlocul luptei cu orice fel de patimă, trebuie să depui toate eforturile pentru a-ţi îndepărta atenția de gândurile care te copleșesc şi să le îndrepţi către iubirea de Dumnezeu. Nici un gând necurat nu poate să se apropie de sufletul îmbrăcat în iubirea pentru Dumnezeu, la fel cum nici musca nu se aşează pe mâncarea fierbinte, oricât ar fi de gustoasă. Cei vătămaţi de dragostea lui Dumnezeu, spune Sfântul

Petru Damaschinul, nu mănâncă timp de multe zile, uitând de trupul lor; sau, dacă mănâncă, nici nu bagă de seamă când, ce şi cât de mult mănâncă. Dacă un suflet se află într-o astfel de stare, ce fel de patimi îl pot atinge? Lăsându-se în voia Domnului, aceşti oameni năzuiesc, cu toate puterile sufletului, spre Unul Dumnezeul iubirii, precum plantele către lumina şi căldura soarelui. Patimile sunt, de asemenea, înfrânte printr-o sinceră recunoaştere a propriei neputințe şi prin smerenie, şi umilința sufletului, dacă cuprind întregul suflet, acaparând toate pornirile, poftele şi gândurile. Omul nu ar trebui nici chiar să se alipească de cele de maximă necesitate – de pildă: de haine, de unelte etc. – căci atașamentul faţă de cel mai mic, cel mai neînsemnat lucru distruge curăția inimii în același fel în care gheara unui vultur, prinsă într-o plasă, nu îi permite să zboare către ceruri, către înălţimile lui fireşti. „Aşadar, se întâmplă”, spune Avva Moise, „că unii, renunţând la multele lor avuţii, nu au fost eliberaţi de dependenţa lor anterioară faţă de lucruri. Aceştia au fost tulburaţi de mânia pentru diferite lucruri fără însemnătate, cum ar fi un cuţit, un creion, un stilou etc. Ei îşi păzeau cărţile cu o aşa grijă, încât nu le dădeau nimănui să le citească, nici nu ar fi îngăduit

cuiva să le atingă. Din ceea ce ar fi putut să le sporească răbdarea şi iubirea, s-a ajuns la un prilej pentru nerăbdare şi distrugere. Astfel, nu se poate ajunge niciodată la iubirea desăvârşită descrisă de Apostol (I Cor. 13, 3)”[4].

Un frumos îndemn cu privire la dobândirea despătimirii a fost oferit de Avva Dorotei chelarului său: „Dacă voieşti a te feri de căderea în mânie şi duşmănie, încearcă să nu simți nici un atașament pătimaș față de lucrurile materiale. Nu privi nici o unealtă ca fiind a ta, şi nici nu o dispreţui ca fiind ieftină şi fără de valoare. Dacă cineva îți cere ceva, oferă-i şi nu te tulbura când ceva este rupt sau rătăcit din nepăsare sau nepurtare de grijă… Trebuie să faci aşa nu pentru că dispreţuieşti uneltele mănăstirii, din moment ce ascultarea ta este de a te îngriji de ele cu toată puterea şi râvna ta, ci pentru că doreşti să te păstrezi calm şi liniştit…Vei reuşi să dobândeşti aceasta dacă vei administra lucrurile nu ca fiind ale tale, ci ca obiecte ale Lui Dumnezeu şi, dacă tu crezi că ție îți este încredințată doar grija pentru ele…”[5]

Aşadar, să păşim precum paznicii casei

---

[4] *Ibidem, Convorbiri* 1: Primele convorbiri ale Avvei Moise, Despre Scopul şi Rostul unui Monah, Capitolul 6.

Stăpânului, înaintea ochilor Lui. Atunci, frica de Dumnezeu va apărea de la sine, devenind o călăuză desăvârşită în toate trebuinţele noastre şi nu vom avea nevoie de povățuire omenească. „Începutul înțelepciunii este frica de Domnul, înţelegere bună este tuturor celor ce o fac pe ea" (Ps. 110, 10).

IV. Îndemnuri pentru cei care se ostenesc

Alergați, alergați, iubiții mei în Domnul! Alergați – Domnul Hristos îşi deschide luminoasa Sa îmbrățişare. Alergați, ca să Îl puteți cuprinde pe Hristos şi El vă va arăta bunătatea Lui – harul Duhului Său! El va veni şi-şi va clădi lăcaşul înăuntrul vostru; Împărăţia cerurilor va sălăşlui în inimile voastre. Atunci – având sufletele curate, puterile hărăzite, obţinând o minte care nu este nici neobosită, nici purtată de înfricoşarea gândurilor – cinstiți-L şi iubiți-L pe Creator, Dumnezeul tuturor, mai mult decât orice. Îndreptaţi-vă

[5] Avva Dorotei, *Învăţături şi scrisori de suflet folositoare*, trad. Constantine Scouteris (Atena, 2000), p. 265.

toate dorinţele către El, atingeţi-L cu frică şi cutremur, gustaţi din nemuritoarea Lui Cină, simţiţi-I mireasma duhovnicească a veşmintelor Sale şi veţi descoperi că nu este nimic mai frumos, mai plăcut, mai blând, mai mare sau mai înţelept decât Dumnezeu, Care poate da viaţă şi îl poate face pe om nemuritor şi nepătimitor. Să nu vă tulburaţi, dragii mei, că, începând lupta, vă simţiţi ca într-un deşert lipsit de apă, departe de tărâmul promis, care izvorăşte lapte şi miere. Dimpotrivă, faceţi-vă curaj pentru noi lupte, deoarece, chiar în deşert fiind, veţi fi feriţi de robia faraonului noetic – duşmanul mântuirii noastre – veţi trece marea învolburată a patimilor, ajungând pe tărâm uscat, unde veţi sta alături de stânca din care curge apă dătătoare de viaţă, la picioarele Lui Hristos Însuşi, Dumnezeul nostru. Priviţi-L cu ochii credinţei şi strigaţi către El: „Dă-ne această apă ca să nu mai însetăm” (*cf.* In 4, 14-15) şi din coasta Lui El va revărsa Sângele Lui şi apa cea vie. Acestea vă vor întări credinţa şi vă vor pregăti să muriţi pentru Hristos şi poruncile Lui – a muri în bucurie, cu convingerea că o astfel de moarte (suferinţă) pentru Hristos va aduce viaţă (*cf.* Mt 16, 25); sărăcia se va schimba în bogăţie; originile smerite şi neînsemnate vor fi transformate într-o adevărată slavă şi înălţare.

Atunci, neavând nimic, veţi avea totul. Aceasta este starea celor care au ajuns deja să-L cunoască pe Hristos, care au obţinut bogățiile Sale de nepătruns. O, cât de fericiţi sunt cei care privesc toate cele care sunt vizibile, precum praful şi fumul: credința în Hristos nu doar că le va permite lor să dispreţuiască plăcerile vieţii, ci le va îngădui să îndure, cu răbdare şi seninătate, fiecare ispită, durere, necaz şi neplăcere care vin asupra lor, aşteptând până când Dumnezeu binevoiește a privi către ei. Asemenea lui David, ei îşi vor spune: „Aşteptând, am aşteptat pe Domnul şi S-a plecat spre mine" (Ps. 39, 1) – adică: îndurând necazurile, nădăjduiesc că Dumnezeu mă va ajuta; că El, văzând cum tânjesc după ajutorul Lui fără șovăială, va privi la mine şi îmi va arăta mila Lui.

Dragii mei întru Hristos! Ştiţi cum Hristos îi slăveşte pe cei care, cu răbdare, se căznesc spre El: „Fericiţi cei ce flămânzesc şi însetează de dreptate, că aceia se vor sătura" (*cf.* Mt. 5, 6). Cred în această adevărată făgăduință a Domnului și nădăjduiesc că veţi fi mângâiaţi de El, pentru că și voi căutați și însetaţi după Împărăția și dreptatea Lui. Şi, dacă nu veţi începe a cârti în setea voastră și, cu răbdare, veţi aștepta ajutorul Lui – atunci, harul Domnului vă va răsplăti răbdarea și un sfârşit

va veni rătăcirilor voastre purificatoare prin deșert și va începe moștenirea tărâmului făgăduit, căci acesta este sfârșitul tuturor nădejdilor și străduințelor omului, culmea desăvârșirii sale. Cei care nu s-au curățat încă de necurățiile Egiptului, care încă duc dorul cărnii egiptene, nu pot intra în odihnă, dar cei care sunt smeriți și s-au lăsat în voia Domnului, cu siguranță, vor intra înăuntru. Ei vor ajunge să cunoască mâna Domnului, care se îngrijește de mântuirea lor. Așadar, în ei se va arăta credința deplină și, împreună cu credința, nădejdea. Lor li se va dezvălui cunoașterea și frica de Dumnezeu, Care, împreună cu dragostea pentru El, vor sălășlui în ei. Pe de-o parte, recunoașterea nimicniciei și păcătoșeniei omului și, pe de alta, sentimentul iubirii dumnezeiești și al propriei demnități înălțate, vor aduce inima omului într-o stare de cutremur și va îmblânzi sufletul – și lacrimi de bucurie ale căinței vor curge din ochii aceluia. Astfel de oameni vor spune: „Noi suntem fiii lui Dumnezeu, sământa nestricată a Domnului și, potrivit virtuții care ne este dată, ne este imposibil a fi sclavi ai oricărei patimi sau viciu. Nu ne vom coborî pentru orice de la înălțimea la care ne-a pus atotputernica Mână a Mântuitorului nostru.

Din nou, strig împreună cu Sfântul Apostol

Pavel și vă îndemn: „Alergaţi aşa ca să-L luaţi" (I Cor. 9, 24). Judecătorul luptei, Însuși Iisus Hristos, vă privește din înălțimea cerurilor, ținând în mână Sa cununie nepieritoare. Atunci ieşiţi şi lucraţi, luptaţi, preveniţi-vă unul pe altul, străduiţi-vă a obţine o cunună şi acoperiţi cu ea capul vostru cel cu înfăţişare victorioasă. Necruţând vreo putere, zorind către o aşa cinstire încât aţi putea să-L dobândiţi pe Mirele Hristos.

Îl voi ruga pe Domnul meu pentru ca El să trimită peste voi harul Sfântului Său Duh, Duhul înțelepciunii, credinţei, neînfricării şi al nădejdii întru mântuire. Nădăjduiesc că Dumnezeu îmi va asculta rugăciunea, deşi este neputincioasă, pentru ca El să coboare din ceruri şi să ne călăuzească acolo; El S-a întrupat şi ne-a dăruit să mâncăm Trupul Său şi a vărsat Preacuratul Sânge al Său, ca, prin această făgăduinţă, să ne răscumpere Tatălui Său; El a murit şi a înviat pentru a ne face pe noi moştenitori ai vieţii. Este posibil ca această încredințare să nu fie îndeajuns pentru a ne asigura că nu suntem robi, ci fii şi fiice, moştenitori ai Domnului prin Iisus Hristos (*cf.* Gal. 4, 7)?

Iubiţi ai lui Dumnezeu, moştenitori ai Împărăţiei Lui, fii şi fiice ale lui Dumnezeu! Prin mântuire, porţile către Rai cândva închise

vi se deschid vouă, intrarea în sălaşul sfinţilor se deschide prin credinţa în Fiul lui Dumnezeu. Patimile au fost nimicite, invidia a fost făcută de rușine, răutatea s-a risipit şi întunericul păcatului a fost împrăştiat de lumina harului lui Dumnezeu. Timpul mâniei a făcut loc milosteniei, ruşinoasa robie a păcatului a fost distrusă, adevărata libertate a fiilor lui Dumnezeu a apărut şi o binecuvântare cerească vă apără! O, binecuvântare, mai mult decât şi-ar fi putut dori un muritor! O, triumf al tuturor credincioşilor în lumea aceasta! Fugiţi, dar, fugiţi, încât bucuria şi pacea Domnului, care depășește orice înţelegere, să păzească inimile voastre întru Domnul (*cf.* Filip. 4, 7). În mod deosebit, vă doresc ca pacea ce însufleţeşte bucuria de negrăit şi liniştea sufletească – pacea Domnului, care poate fi aflată nu prin vorbe amăgitoare sau prin foloase, ci doar de către Dumnezeu – pacea care depăşeşte orice pricepere, aceasta este cea pe care mintea omului nu o poate cuprinde şi, negreşit, nu are puterea de a o face lucrătoare. Aceasta este pacea la care râvnesc din toată inima pentru voi şi pentru care plâng de bucurie; pacea fie cu voi şi legătura iubirii, pentru ca, cu o singură gură și cu o singură inimă, să aducem o jertfă sfântă Domnului și să zicem: „Slavă Ţie, Dumnezeul nostru, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.”

V. Calea către Dumnezeu – iubirea

Domnul şi Dumnezeul nostru Iisus Hristos „ieri şi azi şi în veci este acelaşi" (Evr. 13, 8). Dacă într-adevăr aşa este, dacă Dumnezeu nu suferă schimbare, dacă El este la fel de iubitor şi milostiv ca înainte, atunci cum se poate explica aceasta că, deşi ucenicii Săi şi mulţime mare de oameni cândva L-au urmat, acum noi nu mai ascultăm chemarea Lui şi nu Îi urmăm paşii? Este cumva o lipsă de iubire pentru El şi pentru căile Lui? Dragii mei, oare este posibil să nu ne mai iubim Mântuitorul? Este cu putinţă să fi atins o asemenea stare dobitocească încât, la chemarea Lui, să răspundem în derâdere și cu înverşunare să călcăm peste poruncile Lui cu mânie? Să ne lepădăm de nebunia noastră şi să-L urmăm pe Dumnezeul nostru cu bucurie, asemenea ucenicilor Săi care cândva L-au urmat. Acum mântuirea ne este mult mai aproape decât a fost pe vremea lor; astăzi este mai uşor a-L urma pe Domnul decât a fost atunci.

Acum nu mai sunt feluritele martiraje şi persecuţii ce erau înainte. Acum, credinţa în Hristos este credinţa cea cârmuitoare. Să-L urmăm pe Hristos cu bucurie, cu supunere şi cu credinţă, precum copiii – căci altfel nu vom putea fi în Împărăţia Lui. Aceasta este ceea ce ne spune El Însuşi: „Adevărat zic vouă: De nu vă veţi întoarce şi nu veţi fi precum pruncii, nu veţi intra în Împărăţia Cerurilor” (Mt. 18, 3). Cel care descreşte şi se smereşte asemenea unui copil, va fi numit mare în Împărăția cerurilor, pentru că aici, pe pământ, l-a primit înlăuntrul său pe Domnul. Priviţi cum Dumnezeu are grijă de aceştia: „Vedeți să nu dispreţuiţi pe vreunul dintre aceştia mici”, spune El, „că îngerii lor, în ceruri, pururea văd faţa Tatălui Meu, Care este în ceruri” (Mt. 18, 10). Şi iar: „Căci Fiul Omului a venit să caute şi să mântuiască pe cel pierdut… Astfel nu este vrere înaintea Tatălui vostru, Cel din ceruri, ca să piară vreunul dintr-aceştia mici” (Mt. 18, 11, 14). Este evident, aşadar, cum Dumnezeu îi ocroteşte pe iubiţii săi slujitori, ca niciunul dintre ei să nu se prăpădească, şi cum îi primeşte chiar şi pe fiii Lui risipitori, care s-au întors de la pierzanie înăuntrul îmbrățișării Sale. Îmbrăcându-i pe ei în veşmintele curăţiei celei dintâi, porunceşte slujitorilor Lui

– îngerii – să facă o masă la care să se veselească cei care s-au întors (*cf.* Lc. 15, 22-23). El nu doar îi îmbracă pe fiii rătăcitori în veşminte luminoase, dar îi şi satură cu hrana iubirii Sale. Aşa a făgăduit prin profetul Ieremia: „Că voi adăpa sufletul obosit şi voi sătura toată inima amărâtă" (Ier. 31, 25). Şi prin psalmist El a spus: „Ei vor fi îmbătaţi de grăsimea casei Tale şi din izvorul desfătării Tale îi vei face pe ei să bea" (Ps. 35, 8). Acestea, deci, El le-a făcut venind în lume şi, precum Păstorul cel Bun, a adus oaia rătăcită pe păşunea Sa. „Eu am venit", mărturiseşte El, „ca viață să aibă şi din belşug să aibă" (In 10, 10). Domnul a bucurat pe fiii Săi care s-au întors, spunând către cei ai casei Lui: Bucuraţi-vă şi vă veseliţi, „căci acest fiu al meu mort era şi a înviat, pierdut era şi s-a aflat" (Lc. 15, 24).

În aşa fel este dragostea şi mila arătată de Domnul; asemenea este şi bucuria cu care El răsplăteşte de fiecare dată, iar stăruința păcătoasă şi mândria din om sunt înfrânte de smerenie şi El necontenit ne cheamă pe toţi: „Dacă Fiul vă va face liberi, liberi veţi fi întradevăr" (In 8, 36). De ce oare se află în noi acea vătămătoare nesocotință față de chemă-rile iubirii dumnezeieşti, acea ură dintre noi, acea mândrie care atinge treapta

absurdității, acea exagerare a iubirii de sine care este tot timpul gata să izbucnească și să-și elibereze veninul cel urât mirositor? Să ne pocăim, fraţilor! „Iisus Hristos, ieri şi azi şi în veci, este acelaşi.” (Evr. 13, 8). El este veşnic iubitor şi milostiv, și întotdeauna Își întinde părin-teasca îmbrățișare către cei care se pocăiesc. Amin.

În aceeași serie au apărut:

1. Avva Iulian Pomerius, *Sfaturi către preoți despre viața contemplativă*

2. Schimonahul Nicodim din Pustia Karuliei, *Învățături despre rugăciunea lui Iisus*

3. *Sfântul Amfilohie de la Poceaev, tămăduitorul celor deznădăjduiți*

4. Kallistos Ware, Mitropolit de Diokleia, *Rugăciunea lui Iisus în scrierile Sfântului Grigorie Sinaitul*

5. Părintele Eusebiu Giannakakis, *Să coborâm cerul în inimine noastre!*

6. *Învățăturile și omiliile Sfântului Gavriil, duhovnicul Mănăstirii „Șapte Lacuri”*

Redactor: Ioan-Lucian Radu
Corector: Petru Pavăl
Tehnoredactor: Gheorghe-Ștefan Adăscăliței
Design copertă: Gabriela Radu
DTP: Leonard Lunguleac

Bun de tipar: 2015. Apărut: 2015
Editura Doxologia, Cuza-Vodă 51, 700038, IAȘI
Tel.: (0232)216693; (0232)218324; Fax: (0232)216694
http://www.edituradoxologia.ro,
E-mail: editura@doxologia.ro